

تاج الدین بن زکریا ۲۱۳

(مخفف). وی سپس می‌افزاید «که چشمانش از دیدن آنها نورانی شد». (۱/۲۱۸؛ نیز نک: ابن‌شاکر، همانجا).

تاج‌الدین به تعمیر بناهای مذهبی (مثلاً مسجد جامع دیرالطین) نیز همت گماشت (ابن‌حجر، همانجا). این اقدام او را سراج وراق در ابیاتی ستوده است (نک: صفدی، ۱/۲۲۵).

به روایت ابن‌فضل‌الله عمری، بنا بر وقف‌نامه‌ای از تاج‌الدین، در جوار قبر او مکتب‌خانه‌ای برای ایتم دایر گردیده بود که شاگردان مکتب‌خانه هر گاه لوحه‌های کتابت خود را پاک می‌کردند و می‌شستند، آب آن را برگور تاج‌الدین می‌ریختند (نک: همانجا؛ نیز ابن‌شاکر، ۳/۲۵۶؛ ابن‌حجر، عینی، همانجا).

گویند که او در جنگهایی نیز شرکت داشته است (نک: صفدی، ۱/۲۲۳). وی در ۶۸۰ هجری که از نبرد حمص باز می‌گشت، مورد ستایش ابن‌دانیال قرار گرفت (نک: صفدی، ۱/۲۲۷). که عیبت از قصیده را آورده است.

وی شاعران را بسیار ارج می‌نهاد و با سراج وراق مرآوده داشت (ابن‌شاکر، ۳/۲۵۷-۲۵۸؛ صفدی، ۱/۲۱۹). ابن‌حجر که شعر او را نیکو وصف کرده است، اشاره می‌کند که وی دیوان شعری نیز داشته است (همانجا). اشعاری که اینک از مجموعه آثار او به جای مانده، بیشتر اشعار مناسبی و آمیخته با شوخی و هزل است که گاه خالی از لطافت هم نیست. اما آنچه بیش از همه موجب شهرت او شده، موشحی است که بیشتر در مصر رواج داشت و ۵ بند از آن را صفدی (۱/۲۲۲-۲۲۱) نقل کرده است. وی همچنین قصیده معروفی در ستایش پروردگار داشته که ۵ بیت از آن در منابع آمده است (نک: عینی، همانجا).

مآخذ: ابن‌تغری بردی، النجوم؛ ابن‌حجر عسقلانی، احمد، الدرر الکامنه، حیدرآباددکن، ۱۳۹۶ق/۱۹۷۶م؛ ابن‌شاکر کنی، محمد، فوات الوفيات، به کوشش احسان عباس، بیروت، ۱۳۹۴ق/۱۹۷۴م؛ صفدی، خلیل، الوافی بالوفیات، به کوشش هلموت رتس، ویسبادن، ۱۳۸۱ق/۱۹۶۷م؛ عینی، محمود، عقداالجمان، به کوشش محمد محمدامین، قاهره، ۱۴۱۲ق/۱۹۹۲م.

تاج‌الدین بن زکریا، عبّسمی نقشبندی حنفی سنهلی

(د. ۱۰۵۰ق/۱۶۴۰م)، نواده سلطان عثمانی، صوفی مشهور و از مشایخ سلسله نقشبندی هند.

وی در سنهله هند به دنیا آمد و در همان‌جا مقدمات علوم را فرا گرفت. پس از آن، در جست‌وجوی شیخ طریقت به شهرهای مختلف هند سفر کرد و با اقامت در اجمیر و ناگور، از روحانیت مشایخ و بزرگان طریقه چشتیه، نظیر خواجه معین‌الدین چشتی و حمیدالدین ناگوری بهره برد و در ناگور مدتها به ریاضت و چله‌نشینی پرداخت (محبی، ۱/۴۶۴-۴۶۵؛ عبدالجی، ۵/۱۰۰-۱۰۱) و چنان‌که از خود وی منقول است، با استفاده از روحانیت شیخ نجم‌الدین کبری، آداب ذکر و اصول طریقه کبرویه را نیز فرا

خانم، یغما، تهران، ۱۳۲۸ش، ۲ و ۳؛ دیوان‌یگی، احمد، حدیقه‌الشعراء، تهران، ۱۳۶۶ش؛ رجیبی، محمدحسن، مشاهیر زنان ایرانی و پارسی‌گوی از آغاز تا مشروطه، تهران، ۱۳۴۷ش؛ ریاحی، محمدحسین، مشاهیر زنان اصفهان از عصر گذشته تاکنون، اصفهان، ۱۳۷۵ش؛ شیل، م. ل.، خاطرات، ترجمه حسین ابوترابیان، تهران، ۱۳۶۲ش؛ عضدالدوله، احمد میرزا، تاریخ عضدی، تهران، ۱۳۵۵ش؛ کشاورز صدر، محمدعلی، از رابعه تا فرورین، تهران، چاپ کاویان؛ مشیر سلیمی، علی‌اکبر، زنان سخنور، تهران، ۱۳۳۵ش؛ منزوی، خطی. صغری دودانگه

تاج‌الدوله بن اسکندر، نک: بادوسپانیان.

تاج‌الدوله تئش، نک: تنش سلجوقی.

تاج‌الدوله زیار بن کینخسرو، نک: بادوسپانیان.

تاج‌الدین ابراهیم زاهد گیلانی، نک: زاهد گیلانی.

تاج‌الدین ابوالفضل، نک: ابوالفضل تاج‌الدین.

تاج‌الدین احمد غازی، نک: متشا، بنی.

تاج‌الدین التین‌باش، نک: غازی چلبی، بنی.

تاج‌الدین بن جناء، محمدین محمد، مشهور به ابن‌حنا و ملقب به صاحب (۶۴۰-۷۰۷ق/۱۲۴۲-۱۳۰۷م). او از میان خاندانی از رؤسای دولت ممالیک برخاست و جدش بهاء‌الدین ابن‌حنا و جد مادری‌اش شرف‌الدین صاعد فائزی، خود از وزیران وقت بودند. تاج‌الدین از بزرگانی همچون سبط سلفی، شرف مرسی، ابن‌عبدالدايم و ابن‌ابی‌یسر حدیث شنید (ابن‌شاکر، ۳/۲۵۵؛ صفدی، ۱/۲۱۷). ابن‌تغری بردی، ۸/۲۲۹؛ عینی، ۴۷۶.

وی در صفر ۶۹۳، در اوایل حکومت ملک ناصر محمدین قلاوون به صلاح‌دید سلطان و دیگر امیران پس از ابن‌سلعوس به وزارت رسید (ابن‌حجر، ۵/۴۶۸؛ عینی، ۲۴۴). تاج‌الدین شوکت و اقتدار بسیار کسب کرد، چندان که چون از کار برکنار شد، جانشینش صاحب فخرالدین ابن‌خلیلی تا از او کسب اجازه نکرد، به کار وزارت پرداخت (ابن‌شاکر، ۳/۲۵۶؛ صفدی، ۱/۲۱۸؛ ابن‌حجر، ۵/۴۶۹).

وی با همه ارجمندی مقام، مردی فروتن بود و علاوه بر وجاهت ظاهری، به خوش اخلاقی و دینداری شهرت داشت. گویند: همواره روزه‌دار بود و در حق فقرا و -کودکان بخششها می‌کرد (ابن‌شاکر، ۳/۲۵۵؛ صفدی، ۱/۲۱۷؛ ابن‌حجر، همانجا؛ عینی، ۴۷۶). از کارهای مشهور او یکی آن است که آثار باقی مانده از حضرت پیامبر (ص) را به قیمت ۶۰ هزار درهم خریداری کرد و سپس برای نگهداری از آنها مکانی را که به خود او منسوب شد، بنا و باغ مشهور معشوق را وقف آن کرد (ابن‌شاکر، همانجا؛ صفدی، ۱/۲۱۷-۲۱۸؛ ابن‌حجر، ۵/۴۶۸؛ قس: عینی، همانجا). صفدی که خود از این آثار دیدن کرده، فهرست آنها را چنین آورده است: یک قطعه پوست بز، تکه‌ای از یک عصا، قاشقی از نقره، تکه‌ای از یک بشقاب، و یک درفش

190370

TÂCEDDİN b. ZEKERİYYÂ

-
- 1 AYŞEGÜL METE, Taceddin b. Zekeriyya el-Osmani el-Hindi ve Adabü'l-meşiha ve'l-müridin eserinin tahkik ve tahlili, Sakarya Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2012

علي رضا قره بلوط، معجم المخطوطات الموجودة في مكتبات
استانبول و أناطولي، الجزء الأول، [y.y.,t.y.]، İSAM 141806

س. 359

04 NISAN 2006

Taceddin b. Zekeriya
1087 - تاج الدين بن زكريا بن سلطان العثماني،

الهندي العبشمي الأموي الحنفي النقشبندي، من
شيوخ الطريقة النقشبندية المعروف بتاج الدين

العثماني المتوفى بمكة سنة 1640/1050

(أنظر : هدية العارفين 1/244 ؛ ذيل كشف الظنون

1/356 ، 2/66 ؛ معجم المؤلفين 3/87-88)

من تصانيفه :

Halat Ef. Ek, nr. 67

1 - آداب المريدين - في التصوف

عثمان أركين رقم 1332 ورقة 50 ؛

Yak
Slym. Halat Ef., nr. 67

2 - تعريب رشحات عين الحياة - في تراجم الصوفية

فيض الله أفندي رقم 185 ؛

Murad Buhari, nr. 170.

3 - رسالة في الجواب عن بعض فعل الصوفية

عاشر أفندي رقم 1/157 ورقة 36 ، 1176 هـ ✓

Yazma Bagislar, 2931/2
nr. 105-106
nr. 38-40

Macc. Mahmud, 2648

Slym. Bagdatli
Vehbi, nr. 2045
nr. 73-93
i.D. Merkez Ktp.
(Farsan), nr. 870

→ bk. arkafer

Slym. Rosid Ef.,

4 - سلسلة طريق السادة النقشبندية

عثمان أركين رقم 1502 ورقة 14 ، 1186 هـ

nr. 476, nr. 51

Serez, 1530. nr. 158a - 164a

Hairnâde, I, 202a - 204b

Esri Mâblâsi "int. tahvil-ma'rifetü...

adıyla işah etmiştir. Ömer Buhari

bu işi Tâdâre'ye tescime

etmiştir.

UDMI, VI, 18-21

عبدالله محمد الحبشي، جامع الشروح والحواشي، (معجم الشامل لأسماء الكتب المشروحة في التراث
الأسلامي و بيان شروحه)، الجزء الثالث، 1425/2004 ابو ظبي، ص. 81-1780. ISAM 130566.

Maksibendaje

✓ Taaddin b. Zeheriyga

-Nallusi Abdilqani b. Ism 1781

190370

مفتاح المعية في طريق النقشبندية

أوله : الحمد لله الذي شرح بالتجليات
الأزلية الخ خ أوقاف بغداد ١٢١٩٧ .

لتاج الدين النقشبندي ..

عبد الغني بن إسماعيل النابلسي المتوفى سنة

١١٤٣هـ (سبقت) .

— شرح مفتاح المعية

2005